

Catalina Franco

Am tradus câteva versete!

**Saint-John Perse, Premiul Nobel
pentru Literatură - 1960.**

În prefața sa, T. S. Eliot, care a și tradus în engleză poemul, afirmă că l-a citit de șase ori înainte să-l înțeleagă. În românește a fost tradus de Ion Pillat în 1932.

*

Juriul Nobel a motivat decernarea premiului pentru Literatură lui **Saint-John Perse** prin următoarele cuvinte: „pentru zborul avântat și imaginația vie a poeziei sale, care reflectă în mod vizionar condițiile vremii noastre.”

*

„Anabase (Anabasis, cuvântul grecesc clasic pentru o călătorie prin țară) a fost prima lucrare matură a lui Saint-John Perse, pseudonimul poetic al diplomatului francez Alexis Leger. A fost scrisă la începutul anilor 1920, în timpul unei șederi în China, unde Leger reprezenta ministerul francez de externe. Poetul l-a scris în principal pentru el însuși, dar după ce manuscrisul a fost adus în Franța de către prieteni, Anabase a câștigat instantaneu prețuirea, cu traduceri în câteva limbi europene importante - până la sfârșitul deceniului, iar transpunerea în engleză a fost făcută de către o figură nu mai puțin majoră cum este aceea a lui T.S. Eliot. Timp de câteva săptămâni, Leger a călătorit călare prin provinciile rurale ale Chinei și prin deșertul Gobi, care a inspirat acest mare poem al migrației, zece cântece povestite de un Cuceritor care se laudă cu victoriile sale, dar condus mereu mai departe spre noi țări.

Dar, inspirându-se din culturile asiatice din jurul său, Perse nu se referă la particularitățile lor, la ceea ce le deosebește de altele, ci mai degrabă a distilat din

experiențele sale o colecție de universalități umane.

Anabase este o saga care ar putea fi plasată oriunde, fie că este Grecia homerică, străvechile stepe din Asia Centrală sau chiar din Epoca Descoperirilor. Cadrul geografic este nespecificat, este unul universal, variind de la țărmurile mării la mari altitudini, de la solul fertil la nisipurile sterpe.

Poezia lui Perse este centrată în jurul unei perspective umaniste. Depinde de Om să creeze sens existenței sale prin fapte mari. Amers, o poezie ulterioară a lui Perse, include versul „Noi, care într-o zi, poate, vom muri, proclamăm omul nemuritor în inima-n flăcări a clipei”, o afirmație care surprinde concis filosofia sa, care exista deja pe deplin în Anabase. Nu există Providență în această acțiune, și nici o realitate metafizică ascunsă. Referințele la rituri religioase abundă, dar ele servesc doar drept culoare etnografică, pentru trăsăturile universale ale omenirii de-a lungul veacurilor pe care le descrie Perse, care includ îmblânzirea zeităților și adesea

sacrificii sângeroase, chiar dacă Perse însuși este un modernist sceptic.

ANABASIS este un flux neîncetat de imagini sub formă de poem în proză și, deși detaliile sunt fine și nenumărate, întregul efect - copleșitor - este cel care face ca aceasta să fie o lucrare atât de deosebită.”

*

„ Eliot, în special, a fost fascinat de această lucrare, care a fost scrisă de Perse în China și publicată pentru prima dată în franceză ca Anabase în 1924. Eliot, care a început să lucreze la această primă traducere în engleză în 1926, descrie poemul în prefața sa, ca fiind „o serie de imagini ale migrației, ale cuceririi unor spații vaste în deșeurile asiatice, ale distrugerii și întemeierii orașelor și civilizațiilor... o scriere de aceeași importanță ca și opera de mai târziu a domnului James Joyce...”

Alegerea de către Eliot a celei mai faimoase lucrări a lui Perse este „o exemplificare a perspectivei sale asupra traducerii, a lucrat îndeaproape cu Perse”, care adesea „l-a ajutat cu sugestii de traducere...”

Traducerea lui Eliot urmează destul de îndeaproape textul sursă și se străduiește să redea, pe lângă conținut, ritmul și expresivitatea” (Birsanu, T.S. Eliot și abordarea modernistă a traducerii). Poemul „adună spiritul dorului uman („pângul viselor”) într-o capodoperă cu progresie și structură logică... Vocabularul neobișnuit al lui Perse și „încrucișarea semantică” creează, așa cum spune Caillot, o oblicitate misterioasă care, deși poate părea la început obscură, este de fapt o recreare a limbajului... Perse nu poate fi încadrat cu ușurință într-o tradiție, dar este posibil să susținem că împărtășește un climat poetic cu trei poeți dificili ai simbolisticii – Rilke, Valery și Mallarmé” (New York Times).”

Saint-John Perse, „Anabasis - Anabase” (1)

Cu onoare statornicit de trei mari anotimpuri, aduc doar urări de bine pământului unde mi-am întemeiat legea. Dimineața armele sunt frumoase, așa cum este și marea.

Țara fără migdali le-a fost dată cailor noștri Și prețuim un cer neprihănit. Și soarele deși nepomenit, dar printre noi avându-și puterea, iar marea dimineața - o presupunere a spiritului.

Putere, tu ne cântai pe căile noastre nocturne! ... În curatele zori ale Idelor, ce știm noi despre vis, copilul nostru cel mare? Încă un an printre voi! Stăpân al grânelor, stăpân al sării, și lucrarea obștii pe dreapta cântare !

N-am să salvez nicicum oameni de pe alt mal. Nici n-am să desenez pe coaste mari cartiere urbane cu zahărul din corali. Dar chibzuiesc să trăiesc printre voi. Din pragul corturilor întreaga slavă! puterea mea printre voi! ideea pură ca sarea să-și aibă în ziuă reazem.

*

Așa că am bântuit orașul curat al visărilor tale și-am înființat în piețele pustiite comerțul curat al sufletului meu, nevăzut și stăruitor ca un foc curat de spini în vijelie. Am cântat puterea pe drumurile splendoarei noastre...

În desfătarea sării mintea își scutură tumultul sulitelor...

Cu sare voi reînvia gurile moarte ale dorinței!

Celui ce setea n-a lăudat-o și n-a băut dintr-o cască din apa nisipurilor, cu prea puțină încredere în el în comerțul sufletului..

Și soarele, desi de nepomenit, puterea si-o află aici printre noi.

*

Oameni, făpturi de praf și oameni ai unor diverse dispozitive, oameni de afaceri și de petrecere a timpului liber, oameni din marșuri și oameni de dincolo, o,

oameni de greutate puțină în amintirea acestor ținuturi;
oameni din văi și din munți și din cele mai nalte pante ale acestei lumi până către sfârșitul țărmlui nostru;
Văzătorii de semne și de semințe și voi mărturisitori ai apusenelor vânturi, adepți ai potecilor și ai anotimpurilor, voi spărgători de tabără-n briza zorilor, căutători de cursuri de apă pe coaja încrețită a lumii,
o, căutători, o, găsitori de motive spre-a vă scula și-a pleca, traficul vostru n-are o sare mai tare decât aceasta, când dimineața cu însemnele împărăției și cu însemne de ape moarte cântate deasupra fumului lumii, când tobe ale exilului trezesc în marșuri eternitatea căscând deasupra nisipurilor.

Note

(1)
Anabasis este cea mai faimoasă lucrare a soldatului și scriitorului profesionist grec antic Xenofon. Acesta oferă o relatare despre expediția celor Zece Mii, o armată de mercenari greci angajați de Cyrus cel Tânăr pentru a-l ajuta să preia tronul Persiei de la fratele său, Artaxerxes al II-lea, în 401 î.Hr

(2) BIO

Marie-René Alexis Saint-Léger Léger, ce va semna ca scriitor cu numele de Saint-John Perse, s-a născut la 31 mai 1887 în Guadelupa (Pointe-à-Pitre). Își petrece copilăria în mica insulă-proprietate a părinților săi - Saint-Léger-les-Feuilles, în mijlocul naturii tropicale. În 1899 se stabilește împreună cu familia sa în Franța, unde studiază la liceul din Pau. Leagă o strânsă prietenie cu Francis Jammes. Scrie "Images à Crusoe" (Imagini pentru Crusoe) în 1904. Studiază la facultățile de drept, științe și litere din Bordeaux, interesându-se cu precădere de filozofii presocratici și de dreptul roman. Publică sub numele de Saint-Léger Léger volumul de

versuri "Éloges" (Elegii, 1911). După călătorii în Spania, Germania și Anglia, se stabilește la Paris, pregătindu-se pentru cariera diplomatică (1914). Ca secretar de ambasadă la Peking, călătorește prin China, Coreea, Japonia, Mongolia. În aceeași perioadă compune "Anabase" (1916-1920), volum de poeme pe care îl va publica în 1924. Expert politic la Conferința Internațională de la Washington din 1921, director în Cabinetul Diplomatic a lui Aristide Briand în 1925, director politic în Ministerul Afacerilor Externe în 1929, ambasador, secretar general al afacerilor externe, în 1933, decorat cu Legiunea de Onoare, este îndepărtat din funcțiile sale în 1940 în timpul guvernului de la Vichy, în urma neacceptării postului de ambasador la Washington. Pleacă la New York, stabilindu-se apoi, în calitate de consilier la Library of Congress, la Washington. Guvernul de la Vichy îi retrage cetățenia franceză, precum și decorația, confiscându-i toate bunurile. După eliberare este reintegrat în toate drepturile, dar scriitorul va continua să locuiască la Washington, de unde va reveni în Franța în fiecare an la proprietatea sa din Hyères. În 1959 i se decernează Marele Premiu Național pentru Literatură, iar în 1960 Premiul Nobel. Moare la 20 septembrie 1975, la Giens. Poezia sa reintegrează experiența suprarealistă, fiind totodată o construcție riguros calculată și îl situează printre cei mai importanți poeți francezi ai secolului al XX-lea și, fără îndoială, printre cei mai traduși (în ciuda dificultăților ridicate de vocabularul deosebit de bogat al acestei poezii clasice și baroce totodată).

Juriul Nobel a motivat decernarea premiului pentru Literatură lui Saint-John Perse prin următoarele cuvinte: „*pentru zborul avântat și imaginația vie a poeziei sale, care reflectă în mod vizionar condițiile vremii noastre.*”